

УДК 338.24:355.01

ФОРМУВАННЯ ПРИНЦИПІВ УПРАВЛІННЯ МАЛИМ БІЗНЕСОМ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Вікторія Гуцуляк

канд.екон.наук, доцент

Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського (Україна)

Сьогодні в умовах глобальної нестабільності та ризикування, формування принципів управління малого бізнесу в умовах війни стає ще важливішим. Воєнні конфлікти та політична нестабільність дуже впливає на економіку країни, змінює попит і пропозицію на ринку, тим самим змінюючи ціни на товари та послуги, а також створюючи інші чинники ризику.

У цих умовах малий бізнес стикається з багатьма викликами, як - от зменшення продажів, втрата клієнтів, зменшення прибутку, труднощі з фінансуванням та доступом до ресурсів. Формування принципів управління малим бізнесом в умовах війни допоможе керівникам забезпечити стійкість та ефективність діяльності підприємства, зменшити ризики та забезпечити успіх у непевних умовах.

На сучасному етапі маємо низку наукових праць, присвячених проблемам управління малим бізнесом в умовах кризи та воєнного стану. Багато вчених досліджували цю тему та запропонували різноманітні принципи управління, які можуть бути корисними для керівників малого бізнесу. Так, науковці А. Стойчич, П. Бартлетт [1] та М. Аль-Мамун, Х. Алам, М. Тарік [2] у своїх працях пропонують низку принципів управління малим бізнесом в умовах кризи та воєнного стану, які допоможуть підприємствам вести успішну бізнес-діяльність, незважаючи на виклики та труднощі, які виникають у цей період.

Основними пропонованими принципами, які можуть допомогти керівникам малого бізнесу в таких умовах є гнучкість та адаптивність керівники малого бізнесу повинні бути готові до швидких змін та пристосування до нових умов, що виникають в умовах воєнного стану. Вони повинні бути гнучкими та швидко реагувати на зміни в попиті, умовах виробництва, політичному та економічному середовищі); орієнтованість на клієнта (керівники малого бізнесу повинні забезпечити задоволення потреб своїх клієнтів. В умовах воєнного стану клієнти можуть бути менш активними, але зберігається їхня потреба в товарах та послугах. Керівники малого бізнесу повинні бути уважні до потреб своїх клієнтів та забезпечувати якість своїх

товарів і послуг); ефективне фінансове планування та контроль в умовах воєнного стану можуть бути непередбачувані, тому керівники малого бізнесу повинні мати ефективну фінансову стратегію та контроль за фінансовою діяльністю своєї компанії. Вони повинні розробити бюджет та стратегію фінансових інвестицій, які допоможуть їм вижити в умовах воєнного стану); керівництво та мотивація команди умови війни можуть бути важкими для співробітників малого бізнесу. Керівники повинні забезпечити належний рівень мотивації своєї команди та співробітників, щоб вони продовжували працювати в умовах війни. Для цього можна використовувати різноманітні мотиваційні методи, такі як бонусні системи, навчальні програми, збори з командою тощо збереження довіри та відкритості (умови воєнного стану можуть бути сприятливими для шахрайства та обману. Керівники малого бізнесу повинні забезпечити довіру своїх клієнтів, співробітників та інших партнерів. Для цього вони повинні дотримуватися відкритості та прозорості у своїй діяльності, не приховувати важливу інформацію та дотримуватися етичних стандартів); використання технологій та інновацій (в умовах воєнного стану технології та інновації можуть стати важливими засобами збільшення продуктивності та зменшення витрат. Керівники малого бізнесу повинні бути відкритими до використання нових технологій та інновацій, які можуть поліпшити їхню діяльність); співпраця та партнерство в умовах воєнного стану, співпраця та партнерство можуть стати важливими засобами збільшення шансів на успіх. Керівники малого бізнесу повинні співпрацювати з іншими підприємствами, громадськими організаціями та державними установами, щоб забезпечити взаємну підтримку та розвиток своєї діяльності.

Ці принципи можуть допомогти керівникам малого бізнесу в умовах воєнного стану забезпечити успішну діяльність та виживання свого підприємства. Проте важливо зазначити, що кожна війна є унікальною, тому керівники малого бізнесу повинні бути готові до того, що можуть знадобитися додаткові пристосувальні та адаптаційні механізми відповідно до конкретної ситуації.

Окрім того, важливо не забувати про гуманітарні аспекти й відповідальність перед співробітниками, клієнтами та суспільством загалом. Керівники малого бізнесу повинні зберігати людяність та етичність у своїй діяльності, особливо в умовах воєнного стану. Необхідно пам'ятати про соціальну відповідальність бізнесу та розуміти важливість взаємодії зі співробітниками, гарантування їхньої безпеки та дотримання прав праці. Важливо наголосити, малі бізнеси можуть відігравати важливу роль у підтримці місцевих громад, наприклад шляхом забезпечення робочих місць та надання допомоги у відновленні соціальної та економічної інфраструктури.

Отже, формування принципів управління малого бізнесу в умовах війни є дуже важливим завданням, яке допоможе зберегти бізнес, зменшити вплив негативних чинників та зберегти його стабільність і розвиток. Відповідні принципи управління можуть забезпечити ефективне функціонування малого бізнесу в умовах війни, забезпечити стабільність і конкурентоспроможність підприємства, забезпечити безпеку працівників та зменшити втрати

Список використаних джерел

1. Stojčić A., Bartlett P. Surviving and thriving in times of crisis: Strategies for small and medium-sized enterprises. *Journal of Business Research*. 2021. Vol. 129. P. 1-10.
2. M. Al-Mamun, H. Alam, M. Tarique. (2019). «Entrepreneurial orientation and small business performance during crisis.» *Journal of Business Research*, 99, 248-261.